

Zágorec-Csuka Judit

A fény győzelme

Kisregény (részlet)

Fehér Zsuzanna művészettörténésznek

Kedves Zsu!

Azt hiszem, hogy mindig minden a semmiből indul az útjára. Az ismeretlenből az ismerős felé. Valahogy úgy, mint a mi utazásunk Afrikába anno huszonöt évvel ezelőtt. Budapestről az ismeretlen Afrikába. S hogy miért és minek? Már nem tudom, de ez most nem is fontos annyira. Elindultunk, mert kíváncsiak voltunk, öt egyetem után, neki a nagy semminek, a sivatagnak. Ez a pillanat az életemben többször előfordult, hogy a semmiből a valami felé, az ismeretlen felé kellett elindulnom. S ennek az afrikai utazásnak is csak az volt az értelme, hogy valamit elfelejtünk, mert megszűnt, s valamit kitaláljunk, ami következni fog. Vízválasztó volt ez az utazás, fájdalmas és élményszerű egyszerre. Meghatározta az életemet, azokat az állomásokat, amelyeket nem tudtam kikerülni, kihagyni, ahol leragadtam. A vasútsínek egyenesek, habár az úti cél kacskaringós, kisebb nagyobb kanyarokkal talán célba lehetne jutni. S mi lenne a cél? A megismerés, az otthonteremtés? Talán. Újra és újra.

Amikor elindult a vonat a Nyugati pályaudvarról, még nem sejtettem, hogy Észak-Afrika sivatagi övezetében állunk meg, s ez lesz a végállomásunk. Marokkó nem volt úti célunk, s azt sem tudtam, hogy a Szahara nem egy, hanem számos sivatagból áll. Nem tudtam, hogy a tulajdonképpen Afrika a Szaharán túl, attól délre kezdődik. Veled el mertem indulni, rád bízam magam, tudtam, hogy lassan lezárul egy korszak az életemben, s Budapest elhagyásával, téged is el kell, hogy hagyjalak. Lassan, de biztosan rád bízam magam. Itt kezdődött igazán a mi barátságunk, hogy rád bízam magam, és megbízam benned. Több nyelven beszéltél, és előtte is utazgattál a világban. Később sem bízam meg ennyire senkiben, talán még a férjemben sem, mert vele szemben is mindig emancipált voltam. De akkor, amikor elindultunk, ezt nem tudhattam. Ezt az utazást is, azt hiszem, te találtad ki, hogy egy hónapig kóvályogjunk Európában: Bécsben, Párizsban, Madridban, s pihenjük ki magunkat valahol a dél-franciaországi tengerparton, csak úgy hátizsákkal a hátunkon, csak úgy lazán, egyik múzeumot megtekintve. Egy végső betekintést és áttekintést tegyünk még a művészet világában, ha már ezt tanultuk. És, hogy a teher közös, egy hónapig hátunkon hordjuk a sátrunkat.

S azokat a terheket, amit hoz az élet. Nem gondoltam volna, hogy létezik egy másféle világ a Szaharában. Elindult a gyorsvonatunk, egyre jobban távolodtunk Budapeستől, lesz, ami lesz. A pszichológusok kilépésnek mondanák ezt az eltávolodást.

Hogy mit keresünk ezen az úton? Talán a szerelmet, mit is kereshet három fiatal lány? A szerelem is a semmiből, az ismeretlenből jön. S ezt inkább a táj fogja kiváltani bennünk, mintsem az arab férfiak. Ők csak a Szahara kellékei voltak. Szívósak és optimisták. Mosolygósak és prepotensek, indigószövetbe öltözve. Ennyi. A táj, a sivatag legbensőbb titkaimat hordozta, nem tudhattam akkor, ott, amikor elindultunk, mert a lelkemben elindult valami furcsa keresés, mi lesz velem az ismeretlenben? S a Szaharában megtalálom-e az igazi szerelmet, vagy csak viszem, viszem emlékeimben Mihályt, és amit keresek, már megvan, él. Szerelemre vágytam, vágytunk. A vágy erősebb volt, mint a valóság. Menekültem a valóságtól. Azt sem tudtam igazán, hogy szerettem-e Budapestet, vagy csak megszoktam. Az embereket szerettem, nem a várost. Talán téged szerettelek akkor a legjobban, de te sem voltál budapesti. Vitt a vonat a Szahara felé, visszatérő trauma álmaimban, hogy lekésem a vonatokat, s rettenetes szomorúság fog el ilyenkor, felébredek, olyan otthontalannak érzem magam. Álmaimban pedig elveszettnek s magányosnak. Ezek az álmaim még húsz év távlatából sem szűnnek meg. Kísérnek, mint egy idegent. A párizsi Orient expresszt mégsem késtük le. Hogy miért nem? Mert látnunk kellett a fehér, kék és okker színű házakat, a minaretet Casablancában és gyümölcsárusokat a piactéren, akik a tűző észak-afrikai napon árulták a terményeiket, közben csevegtek, alkudoztak a turistákkal és a hazai vevőkkel. A napfény lassan bebújt a szívünkbe. Tudtam, hogy a fény győzni fog bennünk, ott kezdődött Casablancában, azon a tűző napon, a piactéren. Tudtam, hogy összetartozunk, sorunkban és sorstalanságunkban. Nagyon messzire el kellett utaznunk, hogy megértssem. Azóta is tart. Ha meghalok, szeretném, ha eljönnél a temetésemre.

Üdvözlettel
Júlia Lendváról

(...)

Kedves Zsu!

Ahogy az egy hónapos körutazásunk vége felé járt, egyre jobban éreztem a Trieszt–Ljubljana között közlekedő gyorsvonatunkon azt, hogy most egy furcsa kilépés fog következni, ismét az ismeretlenbe. Ez lenne a végállomás, lezárása az

egyetemi éveimnek, a lediplomázás, amely újra belelökött valami bizonytalanságba. Amikor a vonatunk átsiklott az olasz–szlovén országhatáron, s eléem tárult a szlovén karsztvidék csodálatos látványa, amely egyik jellemző része Szlovéniának, összeszorult a szívem. Megjöttem végre, de megint valami ismeretlen szorongás fogott el: hova is érkeztem? Nem ismerem ezt a lassan nemzetállammá alakult országot? Öt éven át nem itt éltem, nem hordtam ennek a térségnek a hátizsákját. Nem tudom mennyire nehéz itt élni. Amire végképp nem számítottam, de megtörtént: a ljubljanoi központi vasútállomáson várt Kristóf. Nem tudni hány napja várt rám, mettől meddig, de ott állt a peronon, és várt. Számítottam rá. Ő lenne a biztos pont, valaki, akivel elkezdhetem újjáalkotni az életemet? Társ, aki segít megvalósítani az álmaimat, amelyek igazán nem is voltak? Tudtam, hogy vissza kell szorulnom egy szűk határsávba, egy kisebbségi létbe, s ezt a kisebbségi létet sem ismerem már igazán, édesanyámat is csak egy hónappal ezelőtt láttam, akkor sem értett meg, amikor elindultam erre a körutazásra, féltett, hogy eltévedek, de mégis elmentem. A szomszédok mondták el, hogy amikor beiratkoztam a budapesti egyetemre, éppen szeptember volt, s beérett a tők, édesanyám kiment a mezőre tököket magozni, s az egész falu szeme láttára sírdogált a tökmezőn. Az emberek nem tudták, mi a bánata. Ő sem mondta el senkinek. A szomszédasszonyunk mesélte el nekem jóval később, hogy nem lehetett megvigasztalni, sajnált egem, hogy elmentem a bizonytalanba, mert az anyai szív csak ilyen, irracionális. Ezt csak később értettem meg, amikor megszülettek a fiaim, s amikor a nagyobbik elindult továbbtanulni Ljubljanába. Amit én nem mertem meglépni, ő meglépte. Ezt még nem tudhattam azon a száguldó vonaton, honnét is sejthettem volna. Te mondogattad nekem, hogy egy ember élete túl kevés ahhoz, hogy beteljesítse a vágyakat. Több korosztálynak kell felnőnie ahhoz, hogy egy pár lépést lehessen előbbre lépni.

A vonat meg rohant a végzetes állomás felé. Kora reggel volt, a fény kezdett újra belopózni a szívembe, átjárta az ütőereimet, meghatódtam mindettől, amikor megállt a vonatunk a peronon. S ott állt Kristóf, szótlánul, talán szintén meghatódván. Öt percig állt a vonat, csak ennyi időm volt, hogy átgondoljam: leszálljak, vagy utazzak veletek tovább Belgrádba, s vissza Budapestre. Leszálltam, de ne kérdezd, hogy miért? Valaki várt. Ki kellett lépnem a közös vonatunkból, végre legyőzött valami transzcendens erő. Budapesten talán senki sem várt, s te is még gondolkodtál, amikor Belgrád felé nélkülüm utaztatok a vonaton, hogy mi legyen veled. Én akkor azt hittem, hogy van küldetésem, hogy vár

a magyar közösség Lendván. Igazán nem várt senki, Kristófon és a szüleimen kívül. Aztán már nem emlékszem, de valamilyen üdítőt mégis vásároltam számotokra, akik fent maradtatok a vonaton, kezembe adtam a vonatablakon keresztül, s indult a vonat. Integgettetek, s eltűntetek lassan. Magamra maradtam, Kristóf csak hallgatott, közben kereste az utat a buszállomáshoz, amely pár lépésre volt a vasútállomástól. Én meg csak álltam, álltam meghatódván a hátizsákomra támaszkodva. Hirtelen egyedül maradtam, már nem láttam a reggeli fényt. Ez már nem a casablancái pályaudvar volt, sem az agadiri, vagy a marseille-i, sem az Adriai-tenger hosszú partvidéke, hanem Ljubljana nyüzsgése, egy kis ország, kis vasútállomása, amelyet már nem volt érdemes semmi mással összehasonlítani, mert véget ért egy utazásom. Ez volt a végállomás. Megdermedtem, nem tudtam megmozdulni, aztán Kristóf integgett, hogy indul a buszunk Lendvára, s majd a buszon mindent megbeszélünk. Még azt is mondta, hogy sokáig voltam távol, többet nem enged el ennyi időre kóvályogni a világban, pedig csak egy hónapra utaztam el. Ezt csak vigasztalásul mondta, hiszen valójában öt évig voltam távol, de nem akart megbántani. Az idő megtette a magáét, elidegenedtem, általában érvényes a mondás, aki elmegy, az egy kicsit meg is hal. Hát feltámadtam, s a semmiből indulva, mint azt követően annyiszor, kétségbeesve, újra elindítottam az életemet. A fény megmaradt bennem, s eszembe jutott egy mondatod, amit a vonaton mondtál, mert minden fontos életigazságot az életemben te mondtál ki: lehet, hogy ez lesz a sorsom, hogy így kellett lennie, s lehet, hogy nekem így lesz jó, leélni Kristóffal az életemet egy kis faluban. Igazad volt, aznap kisütött a nap, hazafelé még sóvárogtam, vágyakoztam vissza a közös vonatunkra, amely újra a Nyugati pályaudvarra ért, s ti is leszálltatok. Talán, a fény győzött bennem, benned is, bennünk, mert amikor évekké később is találkozunk, mindig ott folytatjuk, ahol abbahagytuk. Annyi mindent feladtam már, de azt a barátságot még nem. Hullanak a könnyeim, de nem tudom, hogy miért, a hiánytól vagy az örömtől. Hullanak, tudom, hogy neked is hullani fognak. A fény győzelme miatt. Előtte megállhattunk volna még legalább egy napra Velencében, a lagúnák városában. A nászutam sem vezetett erre felé, valamilyen ismeretlen tudatalatti kényszer következtében visszavágytam Afrikába. De akkor már nem voltál velem.

Csókollak, puszi
Júlia Lendváról